

2020-04-16

Justitiedepartementet
Enheten för familjerätt och allmän
förmögenhetsrätt

103 33 Stockholm

Promemorian Konkursförfarandet (Ds 2019:31)

(Ju2019/04217/L2)

Sammanfattning

Bolagsverket har inget att invända mot förslagen som lämnas i promemorian.

Bolagsverket vill dock lämna några synpunkter som gäller Bolagsverkets roll som ansvarig myndighet för insolvensregistret över konkurser.

1 Promemorians lagförslag

I förslaget till 15 kap. 4 § första stycket konkurslagen (1987:672) anges att kallelser och underrättelser enligt denna lag sänds med post eller på något annat lämpligt sätt. Av författningskommentaren till bestämmelsen framgår att detta därmed möjliggör att kallelser och underrättelser skickas elektroniskt.

Bolagsverket önskar att det tydliggörs i författningen eller i författningskommentaren att underrättelser också får ske via digitala tjänster/kanaler. I författningskommentaren anges att bestämmelsen, genom skrivelsen ”med post utan även på annat lämpligt sätt”, möjliggör att kallelser och underrättelser kan skickas elektroniskt. Författningskommentaren nämner inte möjligheten att också skicka dessa digitalt varför Bolagsverket önskar att det görs ett tillägg i kommentaren där den möjligheten framgår. På så sätt blir bestämmelsen än mer teknikneutral än vad som nu tycks vara fallet.

3 En modernisering av konkursförfarandet

3.3 Förändrad rollfördelning och effektivare hantering

I promemorian föreslås att domstolarnas roll ska renodlas genom att vissa uppgifter flyttas från domstolarna till tillsynsmyndigheten och konkursförvaltaren. Domstolarna ska även fortsättningsvis besluta om inledande av konkurs.

Bolagsverket har inga synpunkter på det i och för sig men vill samtidigt passa på att föra fram följande. Bolagsverket tar varje år emot tusentals underrättelser om konkursbeslut

från domstolarna. Denna hantering är helt manuell hos Bolagsverket och är mycket betungande för verkets handläggare. Av den anledningen är det av mycket stor vikt för Bolagsverket att det arbetet inte ytterligare försvåras genom de nu föreslagna förändringarna.

De underrättelser som verket får till sig i egenskap av ansvarig myndighet för insolvensregistret och i egenskap av ansvarig myndighet för företags- och föreningsregistren samt företagsinteckningsregistret skiljer sig från domstol till domstol, både vad gäller utformningen och innehållet. Underrättelserna skickas också till Bolagsverket på olika sätt, ibland via e-post, ibland genom vanlig post, ibland skickas konkursbeslutet med, ibland skickas kungörelsen med, ibland skickas både kungörelsen och beslutet med. Utöver det får Bolagsverket också hantera många handlingar angående konkurs från tingsrätterna som egentligen inte ska till Bolagsverket.

Bristen på enhetlighet och innehåll i underrättelserna försvårar arbetet hos Bolagsverket. Det kan nämnas att Bolagsverket dagligen får kontakta domstolar per telefon eller via e-post för att försöka få fram de uppgifter som saknas i underrättelser som skickats till verket (uppgifter som ska antecknas i insolvensregistret).

Utredningen föreslår åtgärder för ett mer effektivt konkursförfarande. Bolagsverket som utgör en aktör i sammanhanget genom ansvaret för insolvensregistret skulle önska att ett mer effektivt förfarande också skulle omfatta de underrättelser om konkurs som ska skickas till Bolagsverket. Om det skulle finnas möjlighet att få till stånd en förbättring - genom mer standardiserade och enhetliga underrättelser skulle det medföra en märkbar lättnad för Bolagsverkets handläggare. Det skulle vara mer rättssäkert, menar Bolagsverket, om det kunde säkerställas att verket bara får de underrättelser som verket verkligen ska ha vad gäller insolvensärenden (på så sätt skulle det exempelvis säkerställas att Bolagsverket får alla underrättelser vid rätt tidpunkt och så vidare). Ett exempel på onödiga underrättelser som skickas till Bolagsverket är underrättelser om avslutad konkurs innan beslutet kan registreras. I dessa fall måste Bolagsverket ha ett manuellt bevakningsförfarande. Informationen i insolvensregistret och företags- och föreningsregistren är offentlig och sprids till bland annat kreditupplysningsföretag och till tredje man. Det är därför viktigt att uppgifterna i verkets alla register är pålitliga.

Det kan nämnas att Bolagsverket länge har efterfrågat förenklade och likartade rutiner mellan domstolarna och Bolagsverket för att därigenom kunna underlätta arbetet för Bolagsverkets och domstolarnas handläggare.

Det finns idag inte någon e-tjänst eller liknande för sådana underrättelser till Bolagsverket. Däremot finns det en e-tjänst för kungörelser i Post- och Inrikes Tidningar (PoIT) som de flesta domstolarna använder sig av. Någon digital kanal mellan domstolarna och Bolagsverkets e-tjänst i PoIT som gör det möjligt att också skicka in underrättelser om konkurs finns inte. Om en sådan kanal hade funnits skulle domstolarna ha kunnat skicka kungörelse och underrättelse genom en och samma kanal. En sådan kanal skulle vara både arbeteekonomisk och kostnadseffektiv, liksom öka rättssäkerheten. Att det inte finns en sådan kanal på plats har flera orsaker. Det krävs förstås systemutveckling hos de involverade aktörerna för att få till stånd en digitaliserad process, något som medför kostnader för de involverade. Vidare är det också, för att skapa en mer digitaliserad process, en förutsättning att de involverade aktörerna enas om att göra den information

som ska skickas till insolvensregistret enhetlig och standardiserad. Så länge skillnaderna i underrättelser består kommer inte hanteringen att påtagligt kunna förbättras.

Sammanfattningsvis kan alltså sägas att en mer enhetlig hantering (och helst genom en digitaliserad process/kanal) av de underrättelser som ska skickas till Bolagsverket för anteckning i insolvensregistret torde medföra effekter även för domstolarna menar Bolagsverket. Risken att glömma att skicka underrättelser till Bolagsverkets register bör minimeras om det kunde skapas en möjlighet för domstolarna att till exempel kunna skicka dessa i en anpassad e-tjänst/kanal (eller genom att skicka dessa genom en utbyggd e-tjänst via PoIT). Ett sådant arbete skulle dessutom ligga väl i linje med regeringens målsättning att digitalt ska vara förstahandsvalet i den offentliga sektorn, att vi måste tänka digitalt först och se förvaltningen som en digital förvaltning, där man inte ska behöva lämna samma uppgifter flera gånger. Det som nu har framförts gäller förstås även för de underrättelser som enligt förslaget av tillsynsmyndigheten och konkursförvaltarna ska skickas till Bolagsverket.

8 Vissa uppdragstagare i en konkurs

8.1 Konkursförvaltare i en pågående konkurs

8.1.2 Intermistiskt entledigande

I promemorian föreslås att det ska bli möjligt att intermistiskt entlediga förvaltaren.

Det framgår av 12 och 13 §§ förordningen (2017:485) med kompletterande bestämmelser till 2015 års insolvensförordning att tingsrätten ska underrätta Bolagsverket även när ett beslut föranleder en justering av uppgifterna i insolvensregistret. Med anledning av dessa bestämmelser kan det behöva skickas en underrättelse till Bolagsverket om förvaltaren har entledigats intermistiskt. Det bör förslagsvis framgå av författningen.

9 Bevakningsförfarandet

9.2 Den inledande delen av förfarandet

9.2.1 Att anordna bevakningsförfarande och 9.2.2 Kungörelser och underrättelser

Enligt utredningens förslag ska konkursförvaltaren underrätta Bolagsverket om beslut om att anordna bevakningsförfarande. Enligt 9 § förordningen med kompletterande bestämmelser till 2015 års insolvensförordning ska utöver vad som framgår av artikel 24.2 i EU:s insolvensförordning 2015/848¹ registreras uppgift om beslut om att bevakningsförfarande ska äga rum och tidsfristen för att anmäla fordran i insolvensregistret. Om beslut om bevakningsförfarande överflyttas till konkursförvaltarna uppkommer frågan om det i insolvensregistret också ska antecknas att beslutet har fattats av konkursförvaltaren.

Bolagsverket konstaterar att överflyttning av vissa uppgifter i konkursförfarandet till konkursförvaltarna innebär att underrättelser i konkursärenden kommer att omfatta en stor

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/848 av den 20 maj 2015 om insolvensförfaranden

grupp nya aktörer (alla konkursförvaltare). Det är därför, enligt verkets mening, viktigt att det klart framgår av författningarna vilka underrättelser som respektive aktör ska skicka till Bolagsverket för anteckning i insolvensregistret och övriga register. Detta för att undvika onödig hantering av underrättelser som verket *inte* ska ha. Det bör i sammanhanget också tydliggöras om underrättelse ska skickas till Bolagsverket vid beslut om efterbevakning. I utredningen på s. 238 (se även s. 277) framgår att en efterbevakning görs på i huvudsak samma sätt som en bevakning. Av 9 kap. 22 § konkurslagen framgår att beträffande efterbevakning gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivs om bevakning. I EU:s insolvensförordning anges att tiden för bevakningsförfarande ska registreras. Det kan möjligen innebära att även beslut om efterbevakning ska antecknas i insolvensregistret.

10 Avskrivning, utdelning och arvode

10.2 Avskrivning av en konkurs

10.2.1 Beslut om avskrivning

Bolagsverket har inga synpunkter på att tillsynsmyndigheten ska överta tingsrättens uppgift att besluta om avskrivning av en konkurs. För Bolagsverkets del - som ansvarar för insolvensregistret - är det dock viktigt att verket får dessa underrättelser. Av den anledningen anser Bolagsverket att det måste tas in en sådan bestämmelse i författning, jämför 12 § konkursförordningen.

11 Ackord i en konkurs

11.2 Nedläggning av en konkurs

Genom förslaget att tillsynsmyndigheten ska överta tingsrättens uppgift att besluta om nedläggning av en konkurs efter frivillig överenskommelse vill Bolagsverket bara påminna om att det måste tas in en bestämmelse om underrättelseskyldighet till Bolagsverket för tillsynsmyndigheten i konkursförordningen.

15 Domstolsprövningen i konkursärenden

15.2 Konkursärenden i tingsrätten

Enligt utredningens förslag ska tingsrätten inte längre ha ett löpande förfarande under hela konkursförfarandet. Tingsrätten ska pröva och avgöra varje fråga för sig och varje ärende ska avslutas genom ett slutligt beslut. Detta har Bolagsverket inte något att erinra mot i och för sig, men vill bara säkerställa att en sådan förändring inte får någon negativ påverkan på Bolagsverket på så sätt att verket genom förändringen riskerar att få onödiga underrättelser eller onödig information från tingsrätter som verket inte ska ha, jämför vad Bolagsverket framfört ovan.

15.5 Verkställighet av beslut

Om ett aktiebolag är försatt i konkurs och denna avslutas utan överskott är bolaget upplöst när konkursen avslutas (se 25 kap. 50 § aktiebolagslagen (2005:551)). Finns det däremot överskott eller om konkursen läggs ned efter frivillig uppgörelse ska allmän domstol i enlighet med 25 kap. 51 § aktiebolagslagen i samband med att konkursen avslutas besluta om att bolaget ska gå i likvidation. Ett sådant beslut gäller omedelbart. Normalt vid

överskottskonkurser skickar tingsrätten ett protokoll (underrättelse) där det framgår att konkursen avslutats med överskott och att rätten därför samtidigt har förordnat om likvidation och utsett likvidator. Då underrättelserna från tingsrätten i dessa fall görs samtidigt blir det inte något glapp mellan konkursförvaltaren och likvidatorns förvaltning av bolaget.

Enligt förslaget ska underrättelseskyldigheten vid avslutade konkurser flyttas från tingsrätterna till tillsynsmyndigheten. Vid en överskottskonkurs eller en nedlagd konkurs ska tillsynsmyndigheten underrätta den tingsrätt som ska fatta beslutet om likvidationen. Om tillsynsmyndigheten också samtidigt ska underrätta Bolagsverket om avslutad konkurs med överskott så kommer beslutet att registreras i aktiebolagsregistret (eller annat företagsregister) innan något beslut om likvidation har fattats. En sådan ordning skulle kunna medföra osäkerhet kring dels om bolaget är upplöst eller inte och dels vem som kan företräda bolaget under tiden mellan konkursens avslutande och rättens beslut om att bolaget ska träda i likvidation. Det bör också enligt verkets mening, förtydligas vilka åtgärder som kan vidtas om tingsrätten efter en överskottskonkurs, av någon anledning, inte har beslutat om likvidation och vilken rättshandlingsförmåga styrelsen har fram till dess likvidationsbeslut har fattats. Det förekommer att tingsrätten fattat beslut om nedläggning av konkurs utan att i samband därmed fatta beslut om likvidation.

Vid nedlagd konkurs har det i rättspraxis klarlagts, enligt Bolagsverkets uppfattning, att en nedlagd konkurs medför aktiebolagets upplösning, antingen omedelbart eller, om överskott finns, efter ett likvidationsförfarande. Rättsfall från Högsta domstolen styrker nämnda praxis, se bland annat NJA 1954 s. 421 och NJA 1993 s. 579. Även om det kan anses klarlagt av praxis så kan det dock inte uteslutas att bestämmelsen i 25 kap. 51 § aktiebolagslagen kan tolkas på så sätt att en nedlagd konkurs alltid ska åtföljas av ett beslut om likvidation. Det är viktigt att i detta sammanhang notera att underrättelsen om avslutad konkurs avgör bolagets rättsliga status, dvs. om bolaget är upplöst eller inte. Det är således väsentligt att det anges i underrättelsen till Bolagsverket om den nedlagda konkursen har avslutats med eller utan överskott. Vad som gäller vid nedlagd konkurs bör därför enligt verkets mening tydliggöras i författningen eller av förarbetena.

Att ett beslut om avskrivning av konkurs ska gälla från det att beslutet har vunnit laga kraft förtydligas nu i den föreslagna bestämmelsen i 14 kap. 14 § konkurslagen. Bestämmelsen att beslutet gäller från laga kraft torde innebära att ett bolag anses vara *upplöst* i samband med att dagen för laga kraft inträder och inte från datum då beslutet meddelades. Bolagsverket önskar att detta klargörs i förarbetena eftersom att ett beslut vinner laga kraft vanligtvis innebär att saken är definitivt avgjord, men att beslutet gäller från tidpunkten som det meddelas.

Det bör även tydliggöras att tillsynsmyndigheten ska sända underrättelser både till insolvensregistret och till företags- och föreningsregistren samt företagsinteckningsregistret, även om det i praktiken sker genom en och samma underrättelse. Noteras kan att i insolvensregistret ska datum för när konkursen har avslutats antecknas. Huruvida den avslutade konkursen innebär att bolaget är upplöst eller inte återspeglas inte av insolvensregistret.

15.7 Koncentration av konkursärenden till vissa tingsrätter

Utredningen föreslår att handläggningen av konkursärenden ska koncentreras till färre tingsrätter än idag. För närvarande handläggs konkursärendena av samtliga 48 tingsrätter i Sverige. Ett förslag som utredningen nämner är att handläggningen av dessa ärenden skulle kunna koncentreras till att handläggas av en tingsrätt i varje län, vilket i så fall skulle innebära 21 tingsrätter istället för 48.

Bolagsverket har inte något att erinra mot det förslaget. Tvärtom skulle en sådan koncentration till endast vissa tingsrätter kunna medföra ökade möjligheter att få till stånd bättre och mer standardiserade underrättelser till Bolagsverket framöver.

17 Kungörelse och underrättelser

17.1 En utveckling mot en papperslös hantering

Som framgår av utredningen pågår det ett arbete med att förbättra det digitala informationsutbytet mellan myndigheter. Utredningen föreslår författningsändringar för att möjliggöra en mer effektiv hantering av framför allt kungörelser och underrättelser. Det föreslås bland annat att kungörelse som huvudregel endast ska ske i PoIT.

Som Bolagsverket har redogjort för ovan skulle det vara av stor betydelse och vikt att det införs digitala processer mellan Bolagsverket och tingsrätterna (och övriga involverade aktörer) alternativt att den digitala processen mellan tingsrätterna och PoIT utvecklas så att även Bolagsverket, som i egenskap av ansvarig myndighet för insolvensregistret, kan övergå till digitaliserad hantering av den stora mängd underrättelser som verket tar emot från tingsrätterna varje år. Trots att Bolagsverket är, som verket uppfattar det, en stor aktör genom ansvaret för insolvensregistret, är verket idag helt beroende av domstolarna i det här avseendet. Bolagsverket menar, som framförts ovan, att det inte bara är en hanteringsfråga hos verket utan även en rättssäkerhetsfråga att verket får underrättelser med tydlig information, att verket inte får underrättelser som verket inte ska ha, att verket inte dagligen ska behöva kontakta tingsrätterna för att få saknade uppgifter och så vidare.

Domstolen ska idag även skicka en kopia av konkursbeslutet till en rad myndigheter, bland annat till Bolagsverket (se 12 § konkursförordningen). I de associationsrättsliga förordningarna anges vidare att den domstol som har fattat beslut om konkurs ska underrätta Bolagsverket om beslutet. Till underrättelsen ska en kopia av domstolens beslut bifogas. Bolagsverket vill inför förordningsöversynen redan nu föra fram önskemål om att bestämmelserna om domstolens (och de föreslagna aktörerna) underrättelseskyldighet ses över för att underlätta digital ingivning även av dessa underrättelser. Det bör därvid övervägas om kravet på att skicka in en kopia av beslutet är nödvändigt. Att märka är också att det inte i författningen uttryckligen står vilka uppgifter som Bolagsverket ska registrera respektive vilka uppgifter som domstolen (och de föreslagna aktörerna) ska skicka in till företags- och föreningsregistren.

I 15 kap. 5 § konkurslagen anges att det i lagen (2017:473) med kompletterande bestämmelser till 2015 års insolvensförordning finns bestämmelser om registrering av konkurser i ett insolvensregister. Enligt 14 § lagen med kompletterande bestämmelser till 2015 års insolvensförordning ska i insolvensregistret beslut om insolvensförfarandet och andra uppgifter om förfarandet registreras. Såsom nämnts ovan ska en underrättelse enligt insolvensförordningen innehålla fler uppgifter än det som kungörs. För att underlätta

digital informationsöverföring mellan de involverade aktörerna och Bolagsverket är det därför av stor vikt, menar verket, att det tydliggörs i författningen vilka uppgifter som lämnas i underrättelserna. Det bör då också framgå att de uppgifter som ska kungöras ska motsvara de uppgifter som ska anges i underrättelserna, för att på så sätt underlätta framtida digitalisering. Detta skulle vara till fördel för både avsändaren och mottagaren.

18 Kostnader och avgifter

18.3 Avgifter i konkursförfarandet

Med anledning av vad som sägs under avsnittet *Övriga avgifter bör ses över* vill Bolagsverket framföra följande.

Det är Bolagsverket som framställer det officiella kungörelseorganet PoIT. I PoIT kungörs exempelvis alla inledda konkursbeslut och andra beslut i konkursärenden. Kungörelsemanus kan i dag antingen skickas in manuellt eller via den elektronisk webbtjänsten som verket tillhandahåller för kungörelser i PoIT. Som förslaget är nu kommer fler aktörer än tingsrätterna att kungöra uppgifter som hänför sig till konkursärenden. Med anledning härav bör övervägas om de för dessa kungörelser ska införas ett obligatoriskt krav på att de ska skickas in via den elektroniska webbtjänsten för PoIT.

Utredningen föreslår också att tillsynsmyndigheten ska överta Domstolsverkets uppgifter vad gäller avgifter och kostnader i en konkurs. Bolagsverket vill bara med sina kommentarer här säkerställa att verket även fortsättningsvis ska erhålla betalning för de kungörelser om konkursbeslut som görs i PoIT.

20 Konsekvenser

20.2 Konsekvenser för staten och kommunerna

Det kan bli en ökad kostnad för Bolagsverket om förslaget innebär att även uppgifter om tillsynsmyndighet ska registreras i insolvensregistret. Bolagsverket har byggt sina system utifrån att information om konkurser kommer från domstol. Att beslut i konkursärenden nu, som förslaget ser ut, kan komma från fler aktörer (konkursförvaltare och tillsynsmyndighet) kan medföra att verkets system behöver byggas om, något som medför utvecklingskostnader för Bolagsverket.

Övrigt

Enskild näringsidkare som är införd i handelsregistret

Av 12 § konkursförordningen framgår att Bolagsverket ska underrättas om konkursbeslut såsom registreringsmyndighet om gäldenären är en registrerad juridisk person eller en näringsidkare som är införd i handelsregistret. Av 16 § andra stycket handelsregisterlagen (1974:157) anges vidare att om en näringsidkare har försatts i konkurs, ska konkursbeslutet registreras i handelsregistret tillsammans med uppgift om vem som har utsetts till

konkursförvaltare. Har konkursbeslutet upphävts eller har konkursen avslutats, ska även detta registreras.

Bolagsverket menar att det är svårt att utifrån gällande bestämmelser avgöra vad som gäller för den enskilda näringsidkarens verksamhet när konkursen är avslutad. Uppgifterna om en fysisk persons konkurs ska gallras ur insolvensregistret fem år efter det att konkursen avslutades eller konkursbeslutet upphävdes. Om den enskilda näringsverksamheten ska anses vara upplöst när konkursen har avslutats bör det kanske finnas en bestämmelse om att den enskilda näringsverksamheten ska avregistreras från handelsregistret när konkursen på den fysiska personen (innehavaren av den enskilda näringsverksamheten) har avslutats. Denna fråga har betydelse bland annat vid granskning och bedömning av företagsnamn

Detta yttrande har lämnats av chefsjuristen Elisabeth Lagerqvist. Föredragande har varit verksamjuristerna Eva Josefsson och Lena Göransson Norrsjö.

Elisabeth Lagerqvist

Eva Josefsson

Lena Göransson Norrsjö